

Roger CASTELLANOS CORBERA

Universitat de Barcelona
rogercastellanos@ub.edu
Núm. ORCID: 0000-0002-0695-3465

Josep MONSERRAT MOLAS

Universitat de Barcelona
jmonserrat@ub.edu
Núm. ORCID: 0000-0002-8597-6138
DOI: 10.60940/comprendrev26n2id431687

Article rebut: 11/03/2024

Article aprovat: 26/09/2024

Resum

El coneixement de la naturalesa humana prové d'un procés d'inferència basat en l'experiència i, consegüentment, no gaudeix del mateix nivell de certesa que el que prové de l'estricta raó humana. Aquesta incertesa sobre la naturalesa humana tindrà, al seu torn, conseqüències polítiques, en no poder-se obtenir un coneixement demostrable sobre la mateixa. Això implica una limitació intrínseca per a l'acció sobirana a l'hora d'introduir les restriccions necessàries per mantenir la pau. Perquè la impossibilitat de modificar la naturalesa dels individus impedeix assolir la immortalitat artificial de les repúbliques sobiranes.

Paraules clau: Thomas Hobbes, ciència, naturalesa humana, escepticisme.

Thomas Hobbes and the uncertain human nature

Abstract

Knowledge of human nature is inferred by experience and therefore does not enjoy the same level of certainty as knowledge that is the product of strict human reason. This uncertainty about human nature, in turn, will have political consequences if we cannot obtain demonstrable knowledge about human nature. This is an insurmountable constraint on sovereign action to introduce the necessary restrictions to maintain peace be-

cause the impossibility of reforming human nature precludes the artificial immortality of sovereign commonwealths.

Key words: Thomas Hobbes, science, human nature, scepticism.

En aquest text analitzarem la concepció de la naturalesa humana segons Hobbes, a partir de l'examen de la seva posició epistèmica, alhora que n'estudiarem una de les principals conseqüències polítiques pel que fa a la inevitable dissolució de les repúbliques sobiranes.¹ La discussió es desenvoluparà per mitjà de tres seccions: a la primera (1. *Contra el mite de l'home llop*) ens distanciem de la interpretació tradicional segons la qual Hobbes defensaria un pessimisme antropològic, tot advocant per una lectura basada en el seu escepticisme gnoseològic. A la segona secció (2. *El coneixement de la naturalesa humana*) s'exposarà la posició epistèmica hobbesiana, en què el coneixement de la natura, en ser inferit per experiència, no disposa del mateix grau de certesa que el coneixement de la política, perquè aquesta darrera és producte de l'estricta raó humana. La tercera secció (3. *Conseqüències polítiques: la mortalitat de les repúbliques*) explorarà les conseqüències polítiques de l'escepticisme gnoseològic hobbesià, a partir de la descripció dels diversos mecanismes d'immortalitat artificial de les repúbliques, tot argumentant com cap d'aquests mecanismes no reverteix la mortalitat natural del poder sobirà. Finalment, conclourem, d'una banda, que no podem atribuir a Hobbes una concepció unívoca i determinada de la naturalesa humana, ja que aquesta sempre respondrà a una hipòtesi basada en l'experiència; i, d'altra banda, que com a conseqüència d'això no podem assegurar-ne ni la destitució ni la transformació, així com tampoc que les restriccions polítiques sobre la mateixa puguin garantir el manteniment de la pau i la convivència pacífica de manera definitiva i duradora. Considerem, doncs, que la revisió de la interpretació tradicional sobre la concepció de la naturalesa humana en Hobbes, imbricada en la seva posició epistèmica, pot aportar llum a la comprensió de la seva filosofia política.²

1. Contra el mite de l'home llop

El Mercader no se'n refia pas, de Leònidas. Malgrat que aquest li vulgui assegurar que és perfectament de fiar, el Mercader prefereix lliurar els diners del deute directa-

¹ Una primera exposició del contingut d'aquest article es va presentar al 4t Congrés Internacional Thomas Hobbes «The man according to Hobbes», organitzat per la Hobbes Scholars International Association, el setembre de 2023, a la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona.

² Les abreviacions que utilitzarem per citar les obres principals de Thomas Hobbes són: *De Cive* (1642): DCv; *Leviathan* (1651): Lev; *Leviathan latinus* (1668): LevL; *De Corpore* (1655): DC; la traducció anglesa del *De Corpore, Concerning Body* (1656): CB; *De Homine* (1658): DH.